

4.5.2014

אסתר היקרה,

את וודאי לא זוכרת אותי, נפגשנו רק פעם אחת, בשקט, לשעה קצרה בסלון ביתך לפני כעשרים וארבע שנים. תכף תביני, אולי תזכרי.

יום הזיכרון 2014, אני עומד דום בצפירה במגרש הספורט בטקס יום הזיכרון של הישוב, חושב על ארבעת החללים שהכרתי בצורה משמעותית, וזוכר חובות שנותרו לי, שדחיתי משנה לשנה, מינס זכרון ליום זכרון.

ביום הזיכרון 2013, בחשתלמות לימודים בארה"ב, קפצתי לבקר חברים בושינגטון העובדים בשגרירות. אפרת, אחות שכולה, הזמינה אותי להצטרף לטקס של המשפחות. צפירה, יזכור, קדיש... ומתחילים להראות תמונות ולספר את סיפורם של הנופלים שמשפחותיהם גרים בעיר. ופתאום מועקה בבטן, פנים מוכרות מוקרנות על הקיר, הפנים רציניות, אך העיניים נוצצות ומחייכות. ועיניי אייל בנך מביטים בי. איל, המפקד איל, הסמל שלי. אחיו קם לקבל אות הוקרה מחשגריר והנספת, ואין לטעות בפנים. אין כאן טעות. ודמעות זולגות מעיניי בעוד אני מנסה לראות היכן הוא מתיישב. יש לי חובות שנותרו לי שדחיתי משנה לשנה, מיום זכרון ליום זכרון. ניגשתי וחצתי את עצמי, שנינו בכינו מעט, וביקשתי את כתובתך.

אסתר. שמי נעם, מספר אישי [redacted]. התגייסתי לצבא ב9.11.1989. אני חייל ממחלקה 3, בפלוגת המסלול של נובמבר 1989 של גדוד 50 (שבחמשך הפך לגדוד 101) בצנחנים. המחלקה והפלוגה וודאי זכורות לך. סמל המחלקה שלי היה איל בן נעים. אני ממתין כבר עשרים וארבע שנים לספר לך סיפורים על בנך כפי שאני הכרתי אותו. קשה לי לתאר מה היה הקשר שלי עם איל, אני לא יודע כמה הוא סיפר מחווי הצבא, על תפקיד הסמל – להיות קשוח מצד אחד, אך גם להיות ח"אמא הדואגת" לחיילים, ללמד, לאמן, להאכיל, לדאוג לזכויות אך גם לחובות (ואולי בעיקר לחובות). אבל מקומי היה מקום מיוחד, מעט שונה משאר החיילים. אני התגייסתי לצבא כחייל בודד עם משפחה בארה"ב. איל הבין מהר מאוד שאני לא החייל הסטנדרטי. קצת חנון (מה לעשות... האמת ☺), ממושקף, דתי, עם קצת מבטא, ובעיקר... לא ממש מבין את כל המנגנון הצבאי. רק לאחר שנה וחצי בצבא, כשאני בעצמי יצאתי לפקד על חיילים הבנתי שאיל סך הכל היה בחור צעיר כמוני, עם עוד יום וחצי של נסיון... אבל בעיניי הוא היה הכל. חכם, מנוסה, גיבור, בטוח. (לא יכול להגיד יפה בלורית עקב ראשו הכמעט מגולח... אבל כל השאר בחלט). לא ניתן היה להתקרב יותר מדי, צנחנים בטירונות לא מדברים עם המפקדים בתודשים תראשוניים, "דיסטאנס". רק אינטרקציות מזדמנות חלקן מצחיקות - כמו בוקר אחד במטווחים כאשר התקרבותי לשולחן חסמ"ל יותר מדי, ובציניות האופיינית לו אמר לי "בו זביט, למה שלא תשב לידי, אולי תשב ממש עליי". ואני... כמו שאמרתי... עולה חדש שלא ממש מבין, בטוח שזכיתי בלוטו - שאני קיבלתי הרגע מחמאה ענקית מהסמל שהזמין אותי כרגע לשבת לידו אולי בגלל שפגעתי ממש יפה במטווח... ניגש מסביב לשולחן ומתיישב לידו. איל, שאחרי שנייה של הפתעה הבין מה קרה, מנסה בכל כוחו לא להתפקע מצחוק, מבקש ממני להתלוות אליו לשיעור קטן. (השיעור, כפי שנוכחתי ללמוד, על פי מסורת ארוכה של טירונים, כללה ריצות חלוך ושוב משך חצי שעה עם כל מיני משאות על כתפיי, ופניו של אייל נחיות רציניות כל פעם שאני מתקרב, ושוב צוחק כשאני מסתובב ויוצא לסיבוב נוסף). בסוף, כאשר אני תשוש, והחישג של ה"שיעור" הושג, אייל בא ושם סביבי יד ואומר חרישית כך שיהיה ספק אם בכלל אמר זאת, "זביט, אותה בסדר, עוד נעשה ממך חייל ישראלי לפני סוף הטירונות". אסתר, אני לא יודע אם את יכולה להבין את הגאווה והאחבה שהייתה לי באותו רגע כלפי מפקדי ברגע זה, גם לאחר העונש, והתשישות, הוא ידע לבחור את המילים ששלחו אותי חזר בעוד ועוד מוטיבציה.

אני זוכר את החליכה הנמרצת של אייל. את הרדיפה אחריו ב"מסע הסמל"י... הנסיון להשאר בקצב שלו כאשר הוא דואג מצידו להשאיר אותנו בקצה קצה יכולתנו הפיזית. רגליו הקצרות, גופו המלא ספק הולך, ספק רץ, ספק מתגלגל – פניו אדומים, וכל גופו משדר בטחון וגאווה במחלקה שמאחוריו, שלושים בחורים ספק ילדים, ספק חיילים סוחבים את החגורים. המחלקה שלנו.

בחזמנות אחרת, ברגע שבירה בטירונות כאשר רציתי לחשתחרר מהיחידה, בבוקר של יום הולדת, וגשם, ובוץ בחמאם אל-מליח, ביום שדווקא חובטח לי על ידי הקצינים שאוכל לצאת למבחנים ליחידה אחרת (שלא היה לי סיכוי להתקבל, אבל העיקרון היה לצאת לחתאוורר), קמתי בבוקר מוכן לצאת ואחד ממפקדי הכיתות נוף בי ואמר לי שאני לא יוצא. ספק דרשתי, ספק התחננתי לשיחה עם מפקד המחלקה. במקום זאת, ברוח ובגשם, יצא איל מהאוהל וקרא לי ללכת לצידו. ישבנו בסככה ואיל בפשטות האופיינית, בכנות חודרת הביט בי ואמר, "יוביט, אני לא יכול לשחרר אותך. המחלקה הזאת זקוקה לך, ואני זקוק לך במחלקה." אני לא יודע אם הוא ידע עד כמה המילים שלו חשפיעו עלי, לאילו מרחקי זמן ומקום הם ליוו אותי. לא רק באותו הרגע, אלא לאורך כל שירותי הצבאי – הוא יצק לתוכי את הידיעה שנוכחותי בצבא אינה עוד מספר, עוד זוג רגליים במדים. אני, נעם, חשוב לצבא. אני ולא עוד משהו, הוא אשר יביא תקומה לעם ויגן על המולדת. ואייל ידע לחקנות זאת לכל אחד מאתנו בדרכו – כל אחד מאתנו ידע שהוא הוא שמחזיק את כל העסק, ובלי שהוא יתן את כולו... כל המגדל מתפרק. בהמשך דרכי ניסיתי לשחזר עם חיילי את אשר למדתי מאיל.

כאשר נשלחנו לשטחים, לגינין בתחילת שנת 1990 נשלחתי למוצב מחלקתי קטן, אוהל וקונצרטניה סביבו, מקלחת שדה ואיזור מגורים. האמת היא שפחדתי. בשמירות, בליחה, ברוח ובגשם – הגדר הייתה זה ומרעיש, ובתור חייל צעיר, בכל תנועה כזאת התחבאו מחבלים, בכל נביחה או יללת חתול היו איומים. בימים הייתי יוצא לסיוורים בעיר מאחורי איל. שם למדתי את המושג "כבדחו וחשדהו". מחיילים וקצינים אחרים למדתי מהי האכזריות שבכוח שניתנת לחייל צעיר שנכנס עם סמכות הרובה לעשות מה שרוצה. מאיל למדתי כיצד ניתן לעשות את אותם הדברים מבלי להפחית מכבודם של אנשים. של איש זקן המוביל משאית של אבטיחים, מבעל חנות שצריך לבחון את כל מרכולתו, מילד קטן שזורק אבנים על החיילים – כל אלו נעשו על ידי איל שלימד – "תעשו זאת כאילו זה היה סבא שלכם". את העבודה לעשות על הצד הטוב ביותר, אך לשמר את כבוד האדם. אני מאמין בכל ליבי אסתר, שאם יותר היו משכילים לעשות זאת, מצבנו המדיני היום היה מאוד שונה. לא עוד דורות של ילדים פלסטינים שרק שונאים את מי שאנחנו, אלא כאלה שאולי קצת מבינים שאנו עושים את מה שאנחנו צריכים – ללא שנאה, ומבינים, שגם הם אנשים כמונו.

הזכרון הבא הוא כבר לא של אייל, הוא כבר זכרון של הודעה על תאונה. הודעה קורעת לב על אבדן מפקד נערץ. יד אליהו, יום ראשון בבוקר. לא יכול להיות. דמעות זולגות, זולגות. לב שממאן להבין. לא היה עם מי לדבר. בסוף בכספי הציופרים שלי קניתי מספיק אסימונים לטלפון ציבורי שאפשרו לי להתקשר לארח"ב לאמא שלי ולבכות שמפקדי נהרג בתאונה.

הזכרון האחרון, בסלון ביתכם, ביום השלישי לשבעה. בכל יום אפשרו למספר חיילים מהמחלקה להגיע לבית. וישבנו בסלון, נבוכים. ביקשת לשמוע סיפורים, ולא סיפרתי כי לא יכולתי אז לספר. והבטחתי לעצמי שאני אספר לך יום אחד את הסיפורים. ותמונתו של אייל מדבר עם זקן פליסטיני בגינין שצולמוה מחמותך (כי אסור היה לי להביא מצלמה) בגינין נמצאת באחד מאלבומי התמונות ולידה גזירת עיתון עם הודעה על תאונה קטלנית ברמת הגולן בו נהרג איל. ובכל שנה ביום הזכרון אני מבטיח, וכל יום העצמאות אני שוכח את הבטחתי. ובכל פעם שאני עובר ליד בית העלמין בחולון אני נזכר, ועיסוקי היום ומחשבות על ילדי משכיחות שוב. ולבסוף, פגשתי את דורון בוושנגטון והיה ברור שזו הבטחה שעלי לקיים.

אסתר, חשוב לי לספר לך את הדברים האלו, שתדעי שאין אלו רק סיפורים על אדם שהיה. אלו סיפורים על
בן/חייל/אדם מיוחד, מפקד נערץ, שהשאיר את חותמו בתוכי. וחלק ממי שאני היום הוא תוצר ישיר של האדם
והמפקד אייל שאני הכרתי, וחונכתי על ידו, גם אם משך זמן קצר מדי. אני מחכה ליום שבניי יהיו גדולים
מספיק שאוכל לספר להם על איל, על המשמעות של כבוד כפי שקיבלתי ממנו, על היכולת להיות רך וקשה
באותו זמן מבלי שתהיה סטירה בין השניים. הרבה שנים עברו מאז קראו הדברים עליהם כתבתי, אולי יותר
מדי. אבל רק היום, כאשר אני בן 42, אב לשלושה, אני מסוגל לחבין כמה עמוק חדר איל אל ליבי. ואיל נשאר
בן 20, אבל את יכולה להמשיך להיות גאה בבן הכל כך מיוחד הזה שלך.

יחי זכרו ברוך.

בדמעות ותודה לך שהרשית לי לחלוק את הסיפורים,

 נעים

